

**DANUTA STAWASZ**

Uniwersytet Łódzki

## **OCENA PRZEKSZTAŁCEŃ GOSPODARKI ŁÓDZKIEJ AGLOMERACJI W KIERUNKU BUDOWANIA GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY**

**Abstract: The Evaluation of Lodz Agglomeration Development Processes in the Context of Knowledge-base Economy.** The aim of the paper is to present wide range of changes that took place in the economy of Lodz Agglomeration during last years. Due to capability of using internal resources such as: higher education and R+D sector, highly qualified human resources, industrial tradition, central location, local government support *etc.* the economy of the area is changing quite dynamically. The main factors for visible changes in economic structure and development processes are, among others, constituting Lodz Special Economic Zone and local entrepreneurship. Foreign investors noticed opportunities in well located and sufficiently equipped city and its surrounding and decided to set up their activity there.

The paper presents economic changes observed in Lodz Agglomeration and discusses factors and conditions influencing those changes in the context of knowledge-base economy.

Aglomeracja łódzka, położona w centralnej części kraju, to silnie zurbanizowany obszar, w którego skład wchodzi Łódź oraz kilkanaście miast i zurbanizowanych wsi woj. łódzkiego. Zamieszkuje ją w przybliżeniu 1150 tys. mieszkańców. Miasta satelickie Łodzi, tj. Pabianice, Zgierz, Aleksandrów Łódzki, Konstantynów Łódzki, Ozorków są tak blisko zlokalizowane samej Łodzi, że w rzeczywistości zlewają się z nią. Są one połączone z Łodzią komunikacją tramwajową i autobusową, co pozwala na w miarę dogodnie przemieszczanie się ludności w skali aglomeracji. Z teoretycznego punktu widzenia, aglomerację tworzy zespół powiązanych ze sobą więziami przestrzennymi i funkcjonalnymi miast o różnej skali ważności, z dominacją jednego z nich. Przyjmując tę definicję, do łódzkiego obszaru aglomeracyjnego należy zaliczyć także miasta bardziej oddalone od Łodzi, tj. Główno, Stryków, Koluszki czy też Łask. Wpływy oddziaływania Łodzi w kierunku Warszawy do-

chodzą aż do Skierniewic<sup>1</sup>. Silnie zurbanizowane wsie, tj. Ksawerów, Andrespol, Wiśniowa Góra, Justynów, Antoniew, Nowosolna, Starowa Góra w pełni wykazują powiązania przestrzenne i funkcjonalne z miastami aglomeracji, w zasadzie będąc częścią zurbanizowanego obszaru woj. łódzkiego.

Położenie Aglomeracji Łódzkiej w geometrycznym centrum Polski miało i ma nadal istotne znaczenie dla jej rozwoju społeczno-gospodarczego. W początkach XIX w., przemysłowcy z całej Europy uznali małą osadę Łódź, jako miejsce szczególnie atrakcyjne dla lokalizacji kapitału. W przeciągu tego wieku właśnie Łódź wraz z pobliskimi miejscowościami stała się wielką aglomeracją, której podstawą rozwoju był przemysł włókienniczy. Łódź jest miastem, którego rozwój dokonał się nie w wyniku powolnej, stopniowej ewolucji, lecz w fenomenalnie szybkim tempie. Pod koniec XIX w. miasto liczyło ok. 300 tys. i było ważną metropolią w skali europejskiej, słynną na świecie jako ośrodek przemysłu włókienniczego (bawełnianego, wełnianego).

Aglomeracja Łódzka to największy w kraju ośrodek przemysłu lekkiego. Okresy jej rozwoju i stagnacji są nierozdzielnie związane z okresami rozwoju i stagnacji przemysłu lekkiego. Ten właśnie przemysł stworzył Łódź i podłódzkie miasta, i przez długie lata był głównym czynnikiem rozwoju, zapewniając jego mieszkańcom pracę i pomyślność.

Transformacja polskiej gospodarki, zapoczątkowana w latach 90. XX w., przyniosła różne konsekwencje dla poszczególnych regionów i miast w kraju. Aglomeracja łódzka należy do tego rodzaju, gdzie skala recesji gospodarczej była niezwykle wysoka, a jej skutki szczególnie uciążliwe dla lokalnej społeczności. Można przyjąć, że proces restrukturyzacji gospodarki, tak gwałtowny i głęboki, nie miał miejsca w żadnej innej polskiej aglomeracji. Zakłady przemysłu lekkiego szybko upadły. Produkowane tu wyroby nie wytrzymały konkurencji z zagranicznymi produktami, a rynek wschodni przestał być głównym ich odbiorcą. Na bazie regionalnych zasobów (wiedzy, umiejętności, powiązań z zagranicznymi partnerami, kapitału, majątku produkcyjnego, obiektów budowlanych) rozpoczął się w połowie lat 90., powolny proces restrukturyzacji gospodarki. Można uznać, że najtrudniejszy okres przekształceń Aglomeracja Łódzka ma już poza sobą. Jednak koszty społeczne, jakie płaci łódzkie społeczeństwo są niewspółmiernie wyższe, niż w przypadku innych aglomeracji. Przekształcenia w Łodzi i w całej aglomeracji nie były wynikiem zaplanowanych i wspomaganych ze strony państwa działań (takich chociażby, jak program restrukturyzacji górnictwa), lecz wypadkową oddziaływania mechanizmów rynkowych, przedsiębiorczości mieszkańców, tradycji przemysłowych, akceptacji przez społeczeństwo ciężkiej pracy i relatywnie niskich zarobków, zabiegów instytucji „otoczenia rynkowego”, wysiłków władz Łodzi i władz miast tworzących Aglomerację Łódzką, inwestorów zagranicznych. Głęboki kryzys lat 90. XX w., spowodowany upadkiem

---

<sup>1</sup> Miasta wchodzące w skład aglomeracji łódzkiej to: Łódź – 758 tys. mieszkańców, Pabianice – 71 tys., Zgierz 58 tys., Ozorków 20 tys., Aleksandrów Łódzki 20 tys., Łask 19 tys., Konstantynów Łódzki 17 tys., Głowno 15 tys., Koluszki 13 tys., Brzeziny 11 tys., Tuszyn 7 tys., Stryków 3,6 tys., Rzgów 3,3 tys.



przemysłu włókienniczego i przedsiębiorstw innych przemysłów, pracujących na rzecz przemysłu włókienniczego, stał się przyczyną kryzysu gospodarki Aglomeracji Łódzkiej o charakterze strukturalnym. W efekcie tych procesów miasto Łódź razem z sąsiednimi ośrodkami miejskimi rozwija się obecnie w wolniejszym tempie niż inne polskie aglomeracje (np. warszawska, krakowska, poznańska, wrocławska)<sup>2</sup>.

Podstawową rolę w gospodarce Aglomeracji Łódzkiej odgrywał i odgrywa w dalszym ciągu przemysł. Główne gałęzie rozwinięte w Łodzi i terenach związanych z nią funkcjonalnie to: przemysł tekstylny, odzieżowy, spożywczy i przetwórstwa rolno-spożywczego, maszynowy i elektromaszynowy, chemiczny, farmaceutyczny, drzewny i energetyczny, materiałów budowlanych, elektroniczny<sup>3</sup>. Struktura działalności przemysłowej wyraźnie zmienia się w kierunku przemysłów uznanych za nowoczesne, gdzie wkład działalności badawczo-rozwojowej jest istotny dla utrzymania konkurencyjności produktów na rynku. Wśród 500 największych przedsiębiorstw Polski, według rankingu „Polityki”<sup>4</sup> w Aglomeracji Łódzkiej mamy: GK Polska Grupę Farmaceutyczną S.A. Łódź (33 pozycja), Indesit Company Polska Sp. z o.o. Łódź (129 pozycja), Rossman supermarket Drogerijne Sp. z o.o. Łódź (138 pozycja), Lek S.A., Stryków (160 pozycja), Grupa Atlas Łódź (200 pozycja), MPK-Łódź Sp. z o.o. (384 pozycja), SBS Sp. z o.o. Łódź (410 pozycja), Sklepy Komfort S.A., Łódź (478 pozycja), Przedsiębiorstwo Robót Mostowych Mosty – Łódź S.A. Łódź (498 pozycja). Jest ich relatywnie niedużo, ale należy przyjąć, że w najbliższych latach liczba to się zwiększy. W Łodzi powstaje największe w Europie centrum Ikei, Dell planuje docelowo zatrudnić 2,5 tys. osób. W strukturze działalności gospodarczej aglomeracji przeważa sektor MSP.

Aglomeracja Łódzka w stosunku do obszaru wpływu pełni funkcję centrum obsługi w różnych sferach, które to z kolei pozwoliły na wykształcenie się funkcji metropolitalnych oraz przezwyciężenie kryzysogennych zjawisk w gospodarce. Do tych sfer należy zaliczyć<sup>5</sup>:

- Administracyjną (siedziba władz wojewódzkich rządowych i samorządowych, powiatowych, władz miejskich. Władze te mają uprawnienia regulacyjne, kreujące, koordynujące i monitorujące sytuacje w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego oraz w zakresie różnych programów i projektów dotyczących sytuacji rozwoju, a także pozyskiwania środków finansowych na realizację tych programów i projektów, oczywiście również projektów poroinnovacyjnych).
- Badań naukowych i szkolnictwa wyższego (uczelnie wyższe, instytuty naukowo-badawcze, ośrodki informacji naukowej i technicznej, Park Naukowo-Technologiczny, biblioteki).
- Szkolnictwa średniego, policealnego (szkoły i bursy).

---

<sup>2</sup> Sokołowicz (2007).

<sup>3</sup> Kot, Stawasz (2005).

<sup>4</sup> *Pięćsetka...* (2008).

<sup>5</sup> Stawasz (2002).

- Kultury (opera, teatry, filharmonia, muzea, koncerty, wystawy, rozrywkowe imprezy folklorystyczne).
- Informacji (prasa, TV, radio, księgarnie specjalistyczne, biblioteki publiczne).
- Usług medycznych, rehabilitacyjnych, kosmetycznych, SPA (szpitale, poradnie, gabinety zabiegowe, gabinety stomatologiczne).
- Usług handlowych i wystawienniczych (giełdy rolne, kwiatowe, samochodowe, hipermarkety, targowiska na skalę międzynarodową handlu odzieżą – Rzgów, Tuszyń, Głuchów oraz imprezy wystawiennicze i handlowe organizowane przez spółkę Międzynarodowe Targi Łódzkie).
- Zatrudnienia (codzienne dojazdy do pracy).
- Promocji i pomocy jednostek „otoczenia rynkowego” dla podmiotów gospodarczych np. Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego, Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości, Centrum Transferu Technologii.
- Węzła komunikacyjnego w ruchu krajowym.
- Turystyczną, związaną także z turystyką architektoniczną (zwiedzanie starych obiektów przemysłowych, kompleksów architektonicznie ciekawej tkanki miejskiej).
- Usług hotelarskich – zaplecze hotelarskie odnotowuje w ostatnich latach dynamiczny rozwój.
- Sportu i rekreacji (dwa kluby sportowe o uznanej randze ŁKS oraz Widzew, kompleks „Fala”, „Nowa Gdynia”, Hala Sportowa w Łodzi, liczne imprezy sportowe np. mistrzostwa świata w piłkę siatkową, międzynarodowe wystawy psów).
- Skomunikowania z Warszawą, a dalej z całym światem.

Funkcje metropolitalne to w przypadku łódzkiej aglomeracji: funkcja administracyjna, badań naukowych i szkolnictwa wyższego, szkolnictwa średniego, turystyki i kultury, medyczna, targowo-wystawiennicza, handlowo-logistyczna, turystyczno-weekendowa, wyspecjalizowanych usług okołobiznesowych<sup>6</sup>. Przyjmując, że chociażby te są charakterystyczne dla Aglomeracji Łódzkiej należy wyraźnie podkreślić, że ich realizacja wiąże się także z nowymi zawodami, aktywnościami, „przekuciem” na wyższy poziom kapitału ludzkiego i społecznego, z wysoką produktywnością i jakością pracy, dywersyfikacją działalności gospodarczej, rozwojem usług, funkcjonowaniem nowoczesnych podmiotów gospodarczych, zmianami natury jakościowej.

W teorii rozwoju ekonomicznego przyjął się pogląd, że tradycyjne czynniki rozwoju to ziemia (i zasoby kopalniane), praca i kapitał. Niektórzy ekonomiści wymieniają także przedsiębiorczość<sup>7</sup>. Ta część gospodarki, która kształtuje się przede wszystkim pod wpływem nauki, która to z kolei gwarantuje najlepsze wykorzystanie tradycyjnie wymienianych czynników rozwoju, stanowi gospodarkę opartą na wiedzy (GOW). W takim rozumieniu można mówić o gospodarce kraju, regionu, aglomeracji. W węższym rozumieniu do GOW zalicza się:

<sup>6</sup> Kot, Stawasz (2004).

<sup>7</sup> Zob. np. Austen, Bratnicki (2006); Stawasz (2000).



- Nowe gałęzie gospodarki produkujące dobra i usługi wykorzystujące technologie informacyjne-technologiczne (ICT).
- Tradycyjne gałęzie przemysłu produkujące nowe lub znacznie ulepszone produkty, takie jak przemysł farmaceutyczny i chemiczny, lotniczy, samochodowy, maszynowy, energetyczny<sup>8</sup>.

Aglomeracja Łódzka w ostatnich latach wykorzystując wewnętrzne atuty<sup>9</sup>, przekształca gospodarkę właśnie w kierunku gospodarki opartej na wiedzy. Przyczyniły się w tym zakresie różne zjawiska, fakty, przedsięwzięcia, a przede wszystkim napływ kapitału zagranicznego i rozwój rodzimej przedsiębiorczości. Innowacje i postęp techniczno-technologiczny mające swoje źródło w wiedzy i nauce coraz częściej uwidaczniają się przez zastosowanie nowych rozwiązań w przedsiębiorstwach i organizacjach Łodzi i Aglomeracji Łódzkiej<sup>10</sup>. Konkurencyjność tego obszaru wzrasta, czego przejawem jest coraz większa aktywność inwestorów zagranicznych. Porównanie poziomu atrakcyjności inwestycyjnej aglomeracji łódzkiej, mierzonej liczbą inwestorów zagranicznych, uplasowała ją na 5 miejscu w kraju (dane za 2004 r.). Na koniec 2004 r. w Łodzi zlokalizowanych było 54 przedsiębiorstw, z udziałem kapitału zagranicznego. Pod tym względem Aglomerację Łódzką wyprzedziła Warszawa, Poznań, Wrocław, Kraków<sup>11</sup>. Atrakcyjność inwestycyjna Aglomeracji Łódzkiej wynika w dużym stopniu z funkcjonowania Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (ŁSSE). Utworzona w 1997 r., jest jedną z 14 specjalnych stref ekonomicznych w Polsce. Składa się z 22 podstref, usytuowanych w Łodzi i Aglomeracji Łódzkiej (niektóre z nich to podsfera w Ksawerowie, Zgierzu, Ozorkowie – bliskie sąsiedztwo Łodzi). ŁSSE jako jedyna w kraju uzyskała prestiżowy medal europejski za obsługę inwestorów, pierwsza otrzymała certyfikat ISO. W 2005 r. uruchomiła 14 fabryk, najwięcej w Polsce ze wszystkich stref. Wartość wszystkich inwestycji w strefie do 2006 r. szacowana jest na sumę 3,3 mld zł, liczba nowych miejsc pracy na ok. 9 tys.<sup>12</sup> Nakłady inwestycyjne na koniec 2007 r. wyniosły 1,39 mld euro, wydano 115 pozwoleń na prowadzenia działalności w strefie, a liczba miejsc pracy oscyluje wokół 14,5 tys.<sup>13</sup> Na terenie ŁSSE można prowadzić większość rodzajów działalności produkcyjnych (także przetwórstwo spożywcze), usługowych (w tym transportowych i magazynowania), BPO (w tym informatycznych, R&D, księgo-

<sup>8</sup> Chojnicki, Czyż (2008).

<sup>9</sup> Jako główne atuty aglomeracji można wskazać: ogólnie zasoby ludzkie, wielkość ośrodka naukowego, tradycję i potencjał ośrodka naukowego, tradycję historyczną miasta, koncentrację urbanistyczną, położenie komunikacyjne, zdolność do wywołania i tłoczenia innowacji, marketingowe wykorzystanie wartości kulturowych środowiska, zdolność do mobilizacji kapitału własnego i obcego. Zob. Stawasz (2002).

<sup>10</sup> Drucker (1968, s. 58) przyjmuje, „iż innowacje przenikają wszystkie sfery działalności firmy. Mogą to być zmiany wzoru produktu, metody marketingu, oferowanej ceny, usług dla klienta czy zmiany w organizacji i metodach zarządzania”.

<sup>11</sup> Sokołowicz (2007).

<sup>12</sup> [http://pl.wikipedia.org/wiki/%C5%81%C3%B3dzka\\_Specjalna\\_Strefa\\_Ekonomiczna](http://pl.wikipedia.org/wiki/%C5%81%C3%B3dzka_Specjalna_Strefa_Ekonomiczna), 17.05.2008.

<sup>13</sup> *Łódzka Specjalna..* (2008), s. 5.

wość, rachunkowość, *call centers*)<sup>14</sup>. Dzięki strefie w łódzkiej aglomeracji rozpoczęło działalność wiele podmiotów o nowoczesnym profilu działalności, wpływających na podniesienie konkurencyjności Łodzi i miast funkcjonalnie z nią związanych. Atuty lokalizacyjne docenili w tym przypadku tacy inwestorzy, jak: Dell<sup>15</sup>, General Electric, Teka, Gillette, Bosch-Siemens, AIG, Hutchinson, Coca-Cola, Indesit, Philips, Amcor czy ABB. Kolejni inwestorzy to np. Procter&Gamble, który rozpoczął w 2007 r. budowę największej w Europie fabryki kosmetyków w Aleksandrowie Łódzkim. Pracę znajdzie tam ok. 300 osób, szczególnie poszukiwani są elektrycy i elektronicy, chemicy, biotechnolodzy i mechatronicy<sup>16</sup>.

Przemysł włókienniczy, który stworzył potęgę Łodzi, ma coraz mniejsze znaczenie. Pozostały jeszcze ważne podmioty tej branży, m.in. Próchnik, Redan S.A., Zakłady Tekstylno-Konfekcyjne Teofilów, lecz aby utrzymać się na rynku, pozyskać nowe rynki zbytu, musiały unowocześnić proces technologiczny. Można zatem uznać, że przedsiębiorstwa przemysłu lekkiego, te które przetrwały okres gwałtownych zmian lat 90. XX w., przeszły na wyższy poziom organizacji wytwórczości i zarządzania. Rozwijał się także cały kompleks przedsiębiorstw zaliczanych do sektora MSP w branży odzieżowej, dziewiarskiej. Przedsiębiorstwa te bazują na nowych technologiach, materiałach, wykorzystują nowoczesne metody zarządzania, działają często z powodzeniem na rynkach europejskich.

Szczególne znaczenie dla rozwoju Łodzi i Aglomeracji Łódzkiej ma pozyskiwanie inwestorów, działających na podstawie nowych technologii, w nowych obszarach aktywności gospodarczej. Zjawiskiem, związanym z rozwojem struktur gospodarczych Aglomeracji Łódzkiej, jakie wykorzystywało się w ostatnich latach są klastry. W ujęciu przedmiotowym klastry to specyficzna forma organizacji branż, sektorów przemysłu i usług występująca w określonej przestrzeni (ważny jest element sąsiedztwa). Powstają w celu przejęcia korzyści lokalizacji, a także w odpowiedzi na to, że jeden rodzaj produkcji tworzy popyt na inne wyroby. Według Portera *klaster* to „geograficzne skupisko wzajemnie powiązanych firm, wyspecjalizowanych dostawców, jednostek świadczących usługi, firm działających w pokrewnych sektorach i związanych z nimi instytucji (np. uniwersytetów, jednostek normalizacyjnych, stowarzyszeń branżowych), w poszczególnych dziedzinach konkurujących między sobą, ale również współpracujących”<sup>17</sup>. Zatem w przypadku wykrytowania się w określonym terytorium klastra, gospodarka uzyskuje zgodnie z prawem synergii niejako dodatkowe efekty. Klastrowe struktury w przypadku Aglomeracji Łódzkiej dotyczą przemysłu włókienniczego i odzieżowego (koncentracja w mieście Łodzi oraz w powiatach łódzkim wschodnim, zgierskim, tomaszowskim)<sup>18</sup>, przemysłu biotechnologiczno-farmaceutyczno-kosmetycznego (kon-

<sup>14</sup> *Ibid.*, s. 8.

<sup>15</sup> Docelowo w fabryce produkującej komputery zatrudnienie znajdzie 2,5 tys. osób, a jego kooperantom przybędzie ok. 12 tys. nowych miejsc pracy.

<sup>16</sup> <http://www.skyscrapercity.com/showthread.php?t=50679&page=3>; 29.05.2008.

<sup>17</sup> Porter (2001).

<sup>18</sup> Informacje za: Szultka (2004), s. 43-44.



centracja w Łodzi i powiatach pobliskich)<sup>19</sup>. Ponadto, mamy Łódzki Klaster Medialny, którego strukturę tworzą łódzkie firmy z branży medialnej, filmowej, TV, IT, ICT, uczelnie i ośrodki badawczo-rozwojowe, władze lokalne i regionalne, instytucje i organizacje biznesowe i okołobiznesowe, inwestorzy z sektora medialnego. Obszary działań Media Klastra to przykładowo promocja Łodzi filmowej, badania i rozwój nowych technologii medialnych, modernizacja i rozbudowa zaplecza produkcyjnego i postprodukcyjnego<sup>20</sup>. Na szczególną uwagę zasługują również założenia i realizacja strategii rozwoju gospodarczego Łodzi. W strategii tej zostały wyodrębnione trzy priorytetowe branże o najwyższym potencjale rozwoju dla Łodzi (branże klastrowe). Są to:<sup>21</sup>

- centra zaplecza biznesowego (BPO),
- logistyka,
- przemysł artykułów gospodarstwa domowego (AGD).

Podmioty działające w ww. branżach przyczyniają się do zmiany struktury gospodarczej stolicy regionu, ale także całej Aglomeracji Łódzkiej. Każda z nich jest niezmiernie ważna dla przyszłości Łodzi i regionu łódzkiego. Region łódzki jest w przestrzeni Polski szczególnie predysponowany do rozwoju funkcji logistycznej. Widoczne przykłady wzrostu znaczenia aktywności w tej sferze można zaobserwować w Łodzi oraz w woj. łódzkim – w Strykowie i Piotrkowie Trybunalskim (centra logistyczne, magazynowe, dystrybucyjne).

Aglomeracja Łódzka jest skupiskiem wielu instytucji kulturalnych (teatry, muzea, kina, kompleksy kulturalne, tj. Manufaktura) i edukacyjno-naukowych (6 wyższych szkół państwowych oraz 16 szkół prywatnych, liczba studentów w Łodzi przekroczyła w 2005 r. 113,8 tys.<sup>22</sup>). Wielkim atutem Aglomeracji Łódzkiej w kierunku budowania GOW są zasoby kadrowe. To właśnie wysoko wykwalifikowane kadry przyciągają inwestorów zagranicznych, a także zaplecze badawczo-rozwojowe, liczne szkoły wyższe, niskie ceny nieruchomości, relatywnie niskie koszty pracy.

W Łodzi mają siedzibę liczne instytucje związane ze świadczeniem pomocy dla podmiotów gospodarczych, zaliczane do instytucji „otoczenia rynkowego”. Z punktu widzenia kreowania innowacyjności, postępu techniczno-technologicznego ważnym (oczywiście obok instytutów naukowo-badawczych, szkół wyższych) jest utworzony obecnie (w kwietniu 2007 r.), Łódzki Regionalny Park Naukowo-Technologiczny, sp. z o.o. Trudno po tak krótkim okresie działania oceniać efekty powołania w Łodzi Parku Technologicznego, niemniej jednak powstała kolejna organizacja, ukierunkowana na promowanie nowych technologii, tak istotnych w dobie GOW.

Gospodarka Aglomeracji Łódzkiej w ostatnich latach cechuje się daleko idącymi zmianami. Pomatu zanika w mentalności mieszkańców Aglomeracji Łódzkiej stereotyp postrzegania Łodzi jako miasta robotniczego, z rozwiniętym tylko przemysłem

<sup>19</sup> Kot, Stawasz (2005).

<sup>20</sup> *Łódź w liczbach...* (2007).

<sup>21</sup> Zob. *Strategia rozwoju...* (2005); Mertl, Skowroński (2006).

<sup>22</sup> *Miasta Wojewódzkie...* (2007).

włókienniczym. Przejawia się to chociażby przez informacje płynące z rynku pracy. Poszukiwani są specjaliści różnych zawodów, a przede wszystkim z wykształceniem technicznym, informatycznym.

Do pozytywnych zjawisk, jakie wystąpiły w ostatnich latach na terenie Aglomeracji Łódzkiej można zaliczyć<sup>23</sup>:

- wzrost sektora prywatnego, przede wszystkim na skutek dynamicznego rozwoju sektora MSP, napływu kapitału zagranicznego, przekształceń własnościowych podmiotów państwowych;
- rozwój funkcji handlowej (targowiska Tuszyn, Rzgów);
- rozwój funkcji logistycznej (Łódź, Stryków);
- zmiana monokulturowego charakteru gospodarki, odejście od monokultury przemysłu lekkiego dywersyfikacja działalności przemysłowej, rozwój branż zaliczanych do nowoczesnych, rozwój sektora usługowego;
- wzrost znaczenia usług w gospodarce aglomeracji, zwłaszcza handlu i napraw, obsługi nieruchomości i firm, nauki, edukacji, hotelarstwa, gastronomii.

Obecnie Aglomeracja Łódzka odznacza się relatywnie dużym potencjałem i dynamiką przemian społeczno-gospodarczych. Jej zasoby są dobrą podstawą do zdynamizowania mechanizmów tworzenia i absorpcji innowacji. Aglomeracja Łódzka po przejściu najgłębszego kryzysu gospodarczego lat 90. XX w., głębszego niż w przypadku innych polskich aglomeracji, zaczyna odnotowywać sukcesy, budując przede wszystkim nową gospodarkę na podstawie nowych branż i aktywności, zaliczanych często do nowoczesnych, dających szansę na uzyskiwanie wysokich dochodów w długim okresie.

## Literatura

- Austen A., Bratnicki M., 2006, *Poza polityką przedsiębiorczości. Menedżerska infrastruktura ożywiania przedsiębiorczości*, [w:] *Rozwój przedsiębiorczości w regionie*, K. Kowalska (red.), Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej, Dąbrowa Górnicza.
- Chojnicki Z., Czyż T., 2008, *Gospodarka oparta na wiedzy jako czynnik rozwoju regionalnego*, [w:] *O nowy kształt badań regionalnych w geografii i gospodarce przestrzennej*, T. Strykiewicz, T. Czyż (red.), Biuletyn KPZK PAN, z. 237, Warszawa.
- Drucker P. E., 1968, *The Practice of Management*. Londyn, s. 58.
- Kot J., Stawasz D., 2004, *Infrastrukturalne bariery rozwoju funkcji metropolitalnej na przykładzie Łodzi*, [w:] *Konkurencyjność i potencjał rozwoju polskich metropolii – szanse i bariery*, St. Kornik, K. Szólek (red.), Biuletyn KPZK PAN, z. 214, Warszawa.
- Kot J., Stawasz D., 2005, *Ocena przekształceń gospodarki regionu łódzkiego w układzie gmin i powiatów w kontekście identyfikacji kierunków rozwoju województwa, podnoszących poziom jego innowacyjności i konkurencyjności*. Folia Oeconomica 186.

---

<sup>23</sup> Por. Kwiatkowska, Kwiatkowski (2006).



- Kwiatkowska W., Kwiatkowski E., 2006, *Przemiany strukturalne w gospodarce województwa łódzkiego w latach 1999-2005*, [w:] *Konkurencyjność firm regionu łódzkiego na rynku międzynarodowym*, I. Lewandowska (red.). PTE, Łódź.
- Łódź w liczbach 2007, Urząd Miasta Łodzi, Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2007.
- Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A, materiały informacyjne, 2008, s. 5.
- Mertl J., Skowroński S., 2006, *Łódzki klaster przedsiębiorczości – szanse na wzrost gospodarczy*, [w:] *Innowacje i przedsiębiorczość dla przyszłości*. SOOIPP Annual 2006, Łódź, Poznań, Warszawa, Wrocław.
- Miasta Wojewódzkie, podstawowe dane statystyczne, GUS w Poznaniu, Warszawa, sierpień 2007.
- Pięćsetka Polityki, „Polityka” nr 18/2008.
- Porter M. E., 2001, *Porter o konkurencji*. PWE, Warszawa.
- Sokołowicz M. E., 2007, *Działalność przedsiębiorstw międzynarodowych a rozwój aglomeracji łódzkiej*, [w:] *Region w gospodarce opartej na wiedzy*, A. Jewtuchowicz (red.). Wyd. UŁ, Łódź.
- Stawasz D., 2000, *Współczesne uwarunkowania rozwoju polskich regionów*. Wyd. UŁ, Łódź.
- Stawasz D., 2002, *Strefa wpływów łódzkiej aglomeracji a rozwój łódzko-warszawskiego układu bipolarnego*, [w:] *Agglomeracja miejska i jej znaczenie dla konkurencyjności miast i regionów*, K. Szółek (red.). AE im. O. Langego, Wrocław.
- Strategia rozwoju klastra w Łodzi i planowane jej wdrożenie, Urząd Miasta Łodzi, Łódź 2005.
- Szultka St. (red.), 2004, *Klasy. Innowacyjne wyzwanie dla Polski*. Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk, s. 43-44.